

NOVEMBRIS — SILTKĀJIS

1

Otrdiena

Ikars

Kurš gan nezina teicienu — „Galvenais, lai kājas būtu siltas!” Latvijā novembris ir rakstaino zeķu laiks. Senākās adītās zeķes tapušas ap 500. gadu Ēģiptē. Taču šīm zeķēm kājas lielais pirksts bija atdalīts no pārējiem, lai tās varētu nēsāt sandalēs. Mūsdienās tāda mode šķiet neiedomājama!

Novembra apņemšanās: rūpēties, lai visiem ir silti!

NOVEMBRIS

2

Trešdiena

Vivita, Dzīle, Viva

Visā pasaulē ar dīvainu, krāsainu vai atšķirīgu zeķu nēsāšanu tiek pausts atbalsts dažādām sabiedrības grupām — cilvēkiem ar invaliditāti, cīņai pret apcelšanu skolās. Dāvinot zeķes, rudens mēnešos mēdz atbalstīt vientuļos cilvēkus pansionātos vai bezpajumtniekus.

NOVEMBRIS

3

Ceturtdiena

Ērika, Dagnija

Novembra senais nosaukums ir Salnu mēnesis. Ja Salnu mēnesis ir auksts, tad marts būs silts, vēsta ticējums. Ja snieg un stiprs sals, gaidāms bagāts gads. Novembris ir mūsu tautas stipruma mēnesis, kad, neraugoties uz ikdienas nebūšanām, jūtamies vienoti un tuvāki cits citam.

NOVEMBRIS

4

Piektdiena

Atis, Otomārs, Oto

Vai zināt teicienus?

„Ar kreiso kāju no gultas izkāpis” — saka par cilvēku, kam slikts garastāvoklis.

„Ar kājām gaisā” — otrādi, ačgārni.

„Ar sausām kājām” — bez grūtībām tikt galā ar situāciju.

NOVEMBRIS

5

Sestdiena

Šarlote, Lote

Adiet, bērni, ko adāti,
Vīlcam zeķes noadiet.
Vīlcam kājas nosalušas,
Purvus, mežus bradājot.

Dziedot pārmaiņus liek kopā vienas rokas
īkšķi ar otras rādītājpirkstu.

NOVEMBRIS

6

Svētdiena

Linards, Leons, Leo, Leonards, Leonarda

Adīšana sākotnēji bija vīriešu nodarbe — jūrnieki adīja un laboja zvejas tīklus. 16. gadsimtā Eiropā pie amatnieku ģildēm izveidoja cimdu adīšanas darbnīcas. Tajās uzņēma tikai vīriešus, sievietes drīkstēja palīdzēt vien dzijas vērpšanā.

NOVEMBRIS

7

Pirmdiena

Helma, Lotārs

Krāšņākās tautiskās zeķes meklējamas pie suitiem Alsungā – līdz celim garas, lieliem zvaigžņu un zaru rakstiem koši dzeltenā, sarkanā, rozā, violetā, zilā un zaļā krāsā. Uzkrītoši spilgtās zeķes labi sader ar vienkāršaino tautas tērpu, bet vispār suiti uzskata, ka krāsas nav jāaskaņo, jo tad tērps izskatās pliekans.

NOVEMBRIS

8

Otrdiena

Aleksandra, Agra

Mārtiņdienas galdam var plānot ne tikai cepeti, bet arī citus tradicionālus dārzeņu ēdienus. Latvijā vienmēr cieņā bijuši rutki, rāceņi un kāļi, kas uzturvērtības ziņā ir vērtīgāki par kartupeļiem, turklāt ēdami arī svaigi.

NOVEMBRIS

9

Trešdiena

Teodors

Auklu vīzes jeb peternes ir Latgalei raksturīgi ziemas apavi, kuru pamatne ir no koka, bet apavu virsma sapīta no līnu virvēm. Daudzās latgaliešu sētās tās nēsājuši vēl pagājušā gadsimta sākumā.

NOVEMBRIS

10

Ceturtdiena

Mārtiņš, Mārcis, Markuss, Marks

Mārtiņdiena! Šī diena ir viduspunkts starp rudens un ziemas saulgriežiem. Līdz Mārtiņiem zemniekiem bija jābeidz aršana, kulšana un visi smagie darbi, tāpēc tos sauc arī par apkūlības svētkiem.

NOVEMBRIS

11

Piektdiena

**Lāčplēša diena – Latvijas brīvības
cīņās kritušo varoņu piemiņas diena**

Ojārs, Rainers, Nellija

„Zeķu māmuļa” jeb kādreiz izsūtītā Helga Neperte no 1993. līdz 2006. gadam adīja un Lāčplēša dienā dāvināja vilnas zeķes Brīvības pieminekļa un Prezidenta pils godasardzes karavīriem. Kopumā karavīriem uzdāvināts tūkstotis zeķu pāru.

NOVEMBRIS

12

Sestdiena

Kaija, Kornēlija

Zeķei, kas pazaudējusi pāri, var piešūt pogu acis un degunu, diegu matus, cepurīti, un sanāc izcila lelle mājas leļļu teātrim. Piešujot kuplas ausis, var pagatavot Lāčplēsi, bet no melnas zeķes – Melno bruņinieku. Izspēlē kopā ar bērniem abu leģendāro cīņu!

NOVEMBRIS

13

Svētdiena

Eižens, Jevgeņijs, Jevgeņija

Līdz 1000. gadam Eiropā zeķes bija simbols tam, cik cilvēks ir bagāts, jo tikai bagātnieki spēja tās atļauties. Zeķes uzskatīja par karalisku dāvanu — piemērotu, lai dāvinātu karalim. Latvijā zeķes sāktas valkāt 18. gadsimtā, un to varējuši atļauties tikai turīgie zemnieki.

NOVEMBRIS

14

Pirmdiena

Fricis, Vikentijs, Vincents

Latviešu gleznotājs Voldemārs Irbe (1893—1944) tautā dēvēts arī par baskāji Irbīti, jo viņš vienmēr staigāja basām kājām, arī ziemā. Gleznotājs bija pazīstams ar ātru gleznošanas manieri. Kā pats reiz izteicies, viņš pie darba strādājis tik ilgi, cik nenoguris varot nostāvēt uz vienas kājas.

NOVEMBRIS

15

Otrdiena

Leopolds, Undīne, Unda

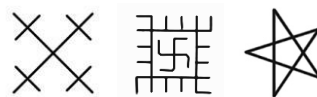
Latvijā dzērveņu lasīšanas sezona sākas septembrī, bet turpinās vēl novembrī — tā beidzas tad, kad purvus un laukus pārklāj sniegs. Dzērvenes ar medu un ķiplokiem uzskata par neaizstājamu imunitātes stiprināšanas līdzekli, kas palīdz atvairīt saaukstēšanos.

NOVEMBRIS

16

Trešdiena

Banga, Glorija

Slīpais krusts, ugunskrusts, lietuvēna krusts – senie latvieši uzskatīja, ka, zeķēs un cimdos ieadītas, šīs zīmes pasargā to nēsātāju no nelaimēm.

NOVEMBRIS

17

Ceturtdiena

Hugo, Uga, Uģis

Vārds „rakstīt” nozīmē ne tikai pierakstīt ar grafiskām zīmēm vai sacerēt tekstus, bet arī rotāt ar rakstiem – aužot, kaļot, adot, izšujot.

NOVEMBRIS

18

Piektdiena

Latvijas Republikas Proklamēšanas diena

Aleksandrs, Doloresa, Brīve

Ojārs Vācietis
Tu esi Latvija

Šo pašu svētāko
tu neaizmirsti:
vai celies debesīs,
vai jūras dzīlēs nirsti,
vai draugu pulkā
dali savu prieku,
vai viens pats satiecies
ar pretinieku –
tu esi Latvija!

NOVEMBRIS

19

Sestdiena

Elizabete, Liza, Līze, Betija

Mēles mežģi

Miķelis Kāķešķē meklē ogu ķekarus.

Sakalst dadža lapas asas,
ja nav stādam valgas rāsas.

NOVEMBRIS

20

Svētdiena

Anda, Andīna, Vīgo

Dzijas krāsošanai senāk dārzos audzēja pļavas puķes — madaras un mēles —, no kurām ieguva sarkano un zilo krāsu. Druvā salasīja dzeltenes dzeltenajai krāsai. Neparastu violetu toni ieguva no cūku pupu pākstīm un melleņu ogām, bet oranžu krāsu — no egļu zaru ķērpjiem.

NOVEMBRIS

21

Pirmdiena

Zeltīte, Andis

Atmini mīklas!

Kas pa dienu vazājas, bet pa nakti karājas?

Dienā pilns, naktī tukšs.

(Zēķes, zābaks)

NOVEMBRIS

22

Otrdiena

Aldis, Alfons, Aldris

Kas ir „mārkāja”? Kuldīgā un Alsungā tā dēvē sila ķirzaku. Tautas folklorā arī minēts, ka tā ir ārkārtīgi indīga, taču fakti pierāda pretējo.

NOVEMBRIS

23

Trešdiena

Zigrīda, Zigfrīda, Zigrīds

Legingi ir senāki par zeķubiksēm! Tie radās jau 14. gadsimtā, un legingus zem drēbēm nēsāja gan sievietes, gan vīrieši. Dizaina ziņā tie nebija sevišķi atšķirīgi, laika gaitā mainījušies tikai materiāli. Agrāk legingi kalpoja par apakšveļu, mūsdienās tie bieži vien ieņem zeķubikšu vai bikšu vietu.

NOVEMBRIS

24

Ceturtdiena

Velta, Velda

Par dilbu sauc apakšdelmu jeb rokas daļu no elkoņa līdz locītavai, reizēm arī kājas stilbu, kā arī zeķes un zābaka daļu, kas sedz stilbu.

NOVEMBRIS

25

Piektdiena

Katrīna, Kate, Kadrija, Trīne, Katrīne

Katrīnas diena ir seno latviešu sieviešu diena – sievietes šai dienā ne šuj, ne ada, ne dara kādus sieviešu darbus, vakarā pārgērbjas vīriešu drēbēs un iet puišus kaitināt.

NOVEMBRIS

26

Sestdiena

Konrāds, Sebastians

Leons Briedis
Novembrīti

Ai, tu manu novembrīti!
Kam tik gauži nobridies,
Klāvē tu pie durvīm rītos,
Sliekšņa priekšā apstājies?

Viss tik tumšs – vien dvēselīti
Nespēj aptumšot nekas.
Gan jau, brāl, ar decembrīti
Viss būs baltās kupenās.

NOVEMBRIS

27

Svētdiena

Lauris, Norberts

Ziemassvētkos likt dāvanas zeķē nav latviešu tradīcija, taču tās popularitāte pieaug, jo, salīdzinot ar iesaiņojamo papīru, zeķe ir ilgtspējīgs dāvanu iesaiņojums. Leģenda vēsta, ka Svētais Nikolajs gribējis iepriecināt kādu nabadzīgu ģimeni un caur skursteni iemetis naudu zeķēs, kas žāvējās pie kamīna.

NOVEMBRIS

28

Pirmdiena

Rita, Vita, Olita

Latviešu ticējumi

Ja sasiņ kreiso kāju, tad sagaidāma laime.

Ja dziedādams aun kājas,
tad staigājot jāraud.

Kad kāju apakšas niez, tad dabū dancot.

NOVEMBRIS

29

Otrdiena

Ignats, Virgīnija

Skābēti kāposti latviešu virtuvē ir viena no populārākajām piedevām pie pamatēdiena. Tas ir lēts un veselīgs našķis, kurš satur vērtīgas baktērijas un daudz C vitamīna, kas ir tik svarīgs ziemas periodā.

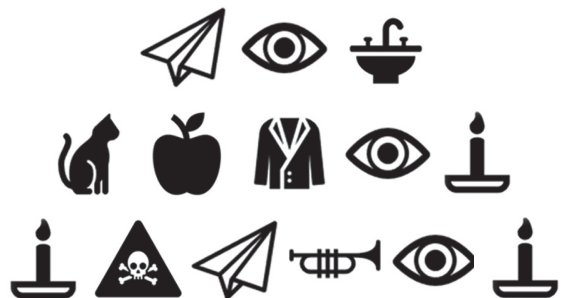
NOVEMBRIS

30

Trešdiena

Andrievs, Andrejs, Andris

Vai vari izlasīt, kas šeit rakstīts?

(Lai kājas siltasi!)